

ศิลปินกับการเขยื้อนโลกสู่ยุคใหม่

ประเวศ วะสี

ธรรมชาติของมนุษย์ทุกแห่งหนต้องมีศิลปินและศิลปะ

ศิลปินคือผู้สื่อสารผ่านศิลปะแขนงต่าง ๆ ถึงเบื้องลึกทางจิตใจของมนุษย์ได้มากกว่าการสื่อสารทางวิชาการ การสื่อสารของศิลปินทุกสาขาล้วนมุ่งให้มนุษย์เข้าถึงความจริง ความดี ความงาม

ความจริง ความดี ความงาม คือสิ่งสูงสุด

ศักยภาพสูงสุด คือ ความสามารถในการเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม หรือพูดสั้น ๆ ว่า
ความจริง

เมื่อมนุษย์เข้าถึงความจริงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง

มนุษย์ชาติดำเนินมาประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ปี บัดนี้ กำลังวิกฤตอย่างยิ่ง เพราะวิถีชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะใน ๔ - ๕ ร้อยปี ที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเสียสมดุลในทุกมิติ เช่น สิ่งแวดล้อมเสียสมดุลจนเกิดสภาวะโลกร้อน สังคมและเศรษฐกิจเกิดความเหลื่อมล้ำอย่างสุด ๆ ซึ่งทำให้เกิดความปั่นป่วน วุ่นวาย รุนแรง และวิกฤต การเมืองแย่งชิงแย่งชิงกันสุด ๆ จนรัฐบาลพิการ (dysfunction) ตัวมนุษย์เองก็เสียสมดุลอย่างสุด ๆ เช่น ความเครียด ไร้ความสุข ไข้หวัดใหญ่ ไข้หวัดใหญ่ ซึมเศร้าฆ่าตัวตาย ฆ่าคนอื่นตายโดยไม่มีเหตุผล เช่น ยิงกราดยิงคนโดยไม่มีเหตุผล ระบบโลกทำให้ภูมิคุ้มกันบกพร่องเกิด โควิด-19 ระบาด สั่นสะเทือนไปทั่วโลก ถ้าระบบโลกยังไม่เปลี่ยนแปลง โรคแบบโควิดหรือร้ายแรงกว่าก็จะระบาดซ้ำ ๆ จนกว่าสังคมมนุษย์จะเปลี่ยน เพราะสังคมแบบปัจจุบันขัดกับหลักของธรรมชาติ

โลกยุคใหม่ คือ อย่างไร

ยุคใหม่ คือ โลกที่มีความสมดุล

สมดุลทุกมิติ ทั้งสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันและชีวิตจิตใจ หรือโดยสรุปมี**การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล** ทั้งระหว่างคนกับคนและระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม **จิตสำนึกใหม่** คือ การเปลี่ยนแปลงที่ใหญ่ที่สุด ที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล

จิตสำนึกเก่าของมนุษย์ คือ จิตเล็กที่เห็นโลกเฉพาะบางส่วน หรือเป็นส่วน ๆ ไม่เห็นโลกทั้งหมดเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวกัน เมื่อเห็นแบบแยกส่วน จึงคิดแบบแบ่งข้างแบ่งขั้ว เป็นเขาเป็นเรา เป็นดำเป็นขาว และคิดเชิงปฏิบัติต่อสู้แย่งชิงกัน ทำให้วุ่นวาย ปั่นป่วน รุนแรง และวิกฤตไปทั่วโลก

ชีวิตร่างกายของเราที่เป็นองค์รวม เซลล์ในร่างกายเป็นล้าน ๆ เซลล์ ไม่เป็นปฏิบัติและต่อสู้กัน แต่ทุกเซลล์มีสำนึกแห่งองค์รวมเดียวกัน ร่างกายของเราจึงมีความสมดุล สุขภาพดี และอายุยืนฉับใด

ถ้ามนุษย์ในโลกมีสำนึกแห่งองค์รวมเดียวกัน โลกก็จะมีความสมดุล สงบ เป็นปรกติ หรือสันติภาพ สุขภาวะ และความยั่งยืน

มนุษย์ทุกคนมีเครื่องมือเพื่อ**การตื่นรู้**สู่จิตสำนึกใหม่ นั่นคือสมองส่วนหน้าอยู่ตรงหน้าผากที่เรียกว่า Prefrontal cortex ที่รอให้มนุษย์ใช้งานมา ๒๐๐,๐๐๐ ปีแล้ว แต่มนุษย์ก็มักไปใช้ส่วนหลังที่เรียกว่า สมองสัตว์เลื้อยคลาน ทำหน้าที่ต่อสู้แย่งชิงทำให้โลกเสียสมดุล จนวิกฤตดังกล่าว

สมองส่วนหน้าทำหน้าที่เกี่ยวกับสติปัญญา วิจารณ์ญาณ ศีลธรรม และการเข้าถึงธรรม การเข้าถึงธรรมก็คือเข้าถึงความจริง

เมื่อเข้าถึงความจริง จิตก็จะเปลี่ยนโดยสิ้นเชิง

ตัวอย่างเช่น มนุษย์อวกาศชื่อ เอ็ดการ์ มิทเชล ยืนอยู่บนดวงจันทร์มองมาเห็นโลกทั้งใบลอยฟ่องอยู่ในอวกาศ เมื่อเขาเห็นความเป็นหนึ่งเดียวของโลกทั้งใบหรือความจริง จิตเขาเปลี่ยนโดยสิ้นเชิง เขากลับมายังโลกเป็นคนที่ยืนยันโดยสิ้นเชิง นั่นคือ

กลายเป็นคนที่มีอิสระในตัว เบาสบาย มีความสุขอย่างลึกซึ้ง เห็นอะไรก็งามไปหมด เกิดไมตรีจิตอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง

สภาพจิตใหม่อย่างนี้ เป็นไปเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมดุล

การตื่นรู้ (Awakening) สู่การมีจิตใหม่อย่างนี้ ไม่ต้องรอให้ไปดวงจันทร์กันหมดทุกคน แต่มีวิธีการอันหลากหลายบนโลกนี้เอง ทั้งวิธีเก่าและวิธีใหม่ ทั้งที่เกี่ยวกับศาสนาและไม่เกี่ยวกับศาสนา ที่เขารวมเรียกว่า **จิตตปัญญาศึกษา**

ถ้าศิลปินทั้งหลายทำความเข้าใจเรื่องจิตตปัญญาศึกษากับ**การตื่นรู้** และสื่อสารผ่านศิลปะแขนงต่าง ๆ ให้เข้าถึงจิตใจของผู้คนในวงกว้าง ก็จะมีคนตื่นรู้สู่จิตสำนึกใหม่เพิ่มขึ้น ๆ จนโลกเขยื้อนไปสู่ยุคใหม่แห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล

มหาวิทยาลัยมหิดล มีศูนย์จิตตปัญญาศึกษา ที่รวบรวมวิธีการเพื่อการตื่นรู้อันหลากหลายจากทั่วโลก ที่แต่ละบุคคลสามารถเลือกวิธีที่ถูกจริตของตน ๆ ซึ่งจะทั้งสนุก สุข และรื่นรมย์ในการปฏิบัติ

ศูนย์จิตตปัญญาศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล คงจะมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะทำงานกับเครือข่ายศิลปินไทยทั่วประเทศ

อนึ่งเนื่องจากศิลปินและศิลปะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ จึงมีความเป็นสากลที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงกันด้วยภาษาศิลปะทั้งโลก ลองจินตนาการดูว่าถ้าศิลปินทั้งโลกติดต่อเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีทางศิลปะในการก่อให้เกิดมนุษยชาติเกิดการตื่นรู้ จะมีผลต่อการเขยื้อนโลกสู่ยุคใหม่อย่างมีพลังเพียงใด

อนึ่งน่าจะต้องคิดด้วยว่า พระในทุกศาสนาคือศิลปิน เพราะภาษาธรรมะในพระไตรปิฎก ในพระคัมภีร์ไบเบิล และในพระคัมภีร์โกหร่าน ล้วนเป็นภาษากวี เพราะภาษากวีจำง่ายและกินใจคนมากกว่าภาษาวิชาการ

ในเมื่อศิลปินทั้งโลกน้อมรวมพระในฐานะผู้อ่านบทกวีด้วย ร่วมสร้างการตื่นรู้สู่จิตสำนึกใหม่ จะเป็นพลังเขยื้อนโลกที่มหาศาลเพียงใด อาจจะพูดว่าเทคโนโลยีทางจิตมีพลังสูงกว่าเทคโนโลยีทางวัตถุก็ได้

จึงเรียนมาด้วยความเคารพ เพื่อโปรดพิจารณาตามสมควร
